

แนวทางการพัฒนาการจัดการหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมบ้านนาเขิน หมู่ที่ 1
ตำบลคอนสาร อำเภอคอนสาร จังหวัดชัยภูมิ

GUIDELINES FOR THE DEVELOPMENT OF CULTURAL TOURISM VILLAGE
MANAGEMENT OF BAN NA KHERN, MOO 1, KHON SAN SUBDISTRICT,
KHON SAN DISTRICT, CHAIYAPHUM PROVINCE

มยุรินทร์ พันสนธิ¹, และ สุนทร ปัญญะพงษ์²

Mayurin Phansanit¹, and Soonthorn Panyapong²

^{1,2}คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

^{1,2}Faculty of Arts and Sciences, Chaiyaphum Rajabhat University

e-mail: phansanitmayurin@gmail.com

Received: May 27, 2024 Reviewed: June 14, 2024 Revised: January 10, 2025 Accepted: January 16, 2025

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาการจัดการหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมบ้านนาเขิน และศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดการหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมบ้านนาเขิน การวิจัยครั้งนี้เป็นรูปแบบ การวิจัยเพื่อพัฒนาโดยใช้เทคนิคการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ จำแนกการศึกษาเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสอบถาม โดยผ่านการตรวจสอบคุณภาพด้วยการ วิเคราะห์ความเที่ยงและความตรง มีความน่าเชื่อถือในระดับสูง (ค่าความเที่ยง $\alpha = 0.87$) ประชากรได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในบ้านนาเขิน จำนวน 754 คน กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 260 คน) โดยกำหนดขนาดกลุ่ม ตัวอย่างตามตารางของเครจซีและมอร์แกน ใช้วิธีการสุ่มแบบชั้นภูมิ สถิติที่ใช้คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระยะที่ 2 การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเลือกกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจง จำนวน 12 คน เครื่องมือที่ใช้คือแบบสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาการจัดการหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมบ้านนาเขิน อยู่ในระดับ ปานกลาง ประกอบด้วย ด้านภาวะการเป็นผู้นำ ด้านการมีส่วนร่วม ด้านการวางแผน ด้านการเรียนรู้ ด้านการ จัดการองค์กร และด้านการควบคุม ส่วนแนวทางการพัฒนาการจัดการหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมบ้านนาเขิน ประกอบด้วย 1) ด้านบริบทชุมชนเกี่ยวกับการท่องเที่ยว ควรนำบริบทชุมชนที่โดดเด่นมาจัดการเป็นกิจกรรมที่ ดึงดูดนักท่องเที่ยวโดยเฉพาะด้าน Soft Power ได้แก่ อาหารและบุญประเพณี 2) ด้านการวางแผน ควรมี กำหนดแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวของชุมชนเพื่อเป็นเข็มทิศในการดำเนินงาน และบูรณาการแผนให้เกิด การปฏิบัติ 3) ด้านการจัดการองค์กร ควรกำหนดโครงสร้างคณะกรรมการและมอบหมายบทบาทหน้าที่ให้ ชัดเจน 4) ด้านภาวะการเป็นผู้นำ ควรมีผู้นำที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ที่สามารถกำหนดรูปแบบหรือกิจกรรม การท่องเที่ยวที่น่าสนใจและเกิดความต่อเนื่อง 5) ด้านการควบคุม ควรส่งเสริมการเข้าสู่มาตรฐานการ ท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อเป็นการควบคุมการดำเนินงานให้มีคุณภาพ และสร้างความเชื่อมั่นแก่นักท่องเที่ยว 6) ด้านการมีส่วนร่วม ประชาชนในหมู่บ้านควรมีส่วนร่วมในทุกกระบวนการ 7) ด้านการเรียนรู้ ชุมชนควรมี

การเรียนรู้เทคนิควิธีการสมัยใหม่และนำเทคโนโลยี ด้านการท่องเที่ยวมาปรับใช้ในการจัดการองค์กรให้เป็นระบบมากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม, แนวทางการพัฒนา, หมู่บ้านท่องเที่ยว

Abstract

This research aimed to examine the management problems faced by Ban Na Khern, a cultural tourism village, and to explore the development guidelines for its management. The study employed a mixed-methods approach, combining both quantitative and qualitative research techniques. The study was conducted in two stages. Stage 1 focused on quantitative research, using a questionnaire as the data collection instrument. The questionnaire underwent quality checks for reliability and validity, yielding a high reliability score ($\alpha = 0.87$). The population consisted of 754 residents of Ban Na Khern, and the sample size was 260 participants, determined by Krejcie and Morgan's table. Stratified random sampling method was employed to select the samples. The statistical methods used included frequency, percentage, mean, and standard deviation. Stage 2 involved qualitative research, where 12 participants were selected. Focus group discussions were employed as the data collection instruments. Data were analyzed by content analysis.

The research findings revealed that the cultural tourism village management problems at Ban Na Khern were at a moderate level, encompassing areas such as leadership, community participation, planning, learning, organizational management, and control.

The development guidelines for cultural tourism village management of Ban Na Khern can be presented as follows. 1) **Community context in tourism:** The community's unique characteristics should be used to design activities that attract tourists, focusing on soft power elements such as local cuisine and traditions. 2) **Planning:** The community tourism strategies that serve as the guiding framework for operations should be determined and integrated into practice. 3) **Organizational management:** A clear committee structure with well-defined roles and responsibilities should be established. 4) **Leadership:** The leaders with creative vision who can design engaging and sustainable tourism activities that appeal to visitors should be appointed. 5) **Control:** Community tourism standards should be promoted to maintain quality operations and build trust and confidence among tourists. 6) **Participation:** The villagers should participate in every process. 7) **Learning:** The community should adopt modern techniques and tourism technologies to enhance the organizational management process to be more systematic.

Keywords: Cultural tourism, Development guidelines, Tourism village

บทนำ

ประเทศไทยเป็นหนึ่งในหลายประเทศที่มีความอุดมสมบูรณ์ทางวัฒนธรรมและประเพณีมีประวัติศาสตร์ความเป็นมาที่ยาวนาน มีการเปิดกว้างสำหรับการนับถือศาสนา มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ศิลปวัฒนธรรมประจำชาติที่เป็นเอกลักษณ์ เฉพาะในแต่ละท้องถิ่น ทั้งยังมีการผสมผสานระหว่างความต่างทางวัฒนธรรมในแต่ละท้องถิ่น ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความรุ่งเรืองทางอารยธรรมไทย (Ko & Stewart, 2002) เมื่อมีกระแสในการพัฒนาประเทศด้วยนโยบายเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative economy) การท่องเที่ยวได้รับการนำมากำหนดเป็นวิสัยทัศน์ของการพัฒนาประเทศไปพร้อมกัน จึงถือเป็นโอกาสที่อุตสาหกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในท้องถิ่นจะได้นำต้นทุนวัฒนธรรมที่มีอยู่มาเผยแพร่ให้เป็นที่รู้จักต่อสายตารายประเทศในรูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างสร้างสรรค์ (Richards, 2009)

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2560-2579) มีกรอบแนวคิดด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ที่มุ่งเน้นการพัฒนาภาคการผลิตและบริการให้สามารถแข่งขันได้ เกิดความยั่งยืน ประชาชน มีคุณภาพชีวิต และมีรายได้ที่ดีขึ้น พันธกิจกระทรวงมหาดไทย ข้อ 4 เสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและเศรษฐกิจฐานราก โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตลอดจนภารกิจอำนาจหน้าที่ของกรมการพัฒนาชุมชน ในการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมของประชาชน ส่งเสริมและพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนฐานรากให้มีความมั่นคงและมีเสถียรภาพ รวมทั้งเสริมสร้างความสามารถและความเข้มแข็งของชุมชน (กรมการพัฒนาชุมชน, 2561)

กรมการพัฒนาชุมชน มีภารกิจในการส่งเสริมและพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากให้มีความมั่นคง โดยขับเคลื่อนการดำเนินงานโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ (One Tambon One Product - OTOP) ซึ่งได้ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ การพัฒนาอาชีพ พัฒนาผลิตภัณฑ์ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการสร้างงาน สร้างรายได้ให้แก่ชุมชน และการพัฒนาคุณภาพมาตรฐานผลิตภัณฑ์ OTOP ให้มีความสามารถในการแข่งขัน ทั้งตลาดภายในและต่างประเทศได้ จากเดิมส่งเสริมให้ผู้ประกอบการ OTOP นำสินค้าและผลิตภัณฑ์ไปจำหน่ายในงานต่าง ๆ ทั่วประเทศ ซึ่งมีจำนวนผู้ประกอบการที่มีศักยภาพนำสินค้าไปจำหน่ายน้อย และผู้ประกอบการ OTOP จำนวนมากที่ไม่สามารถนำสินค้าไปจำหน่ายได้ กรมการพัฒนาชุมชน จึงได้มีนโยบายส่งเสริมให้ทุกจังหวัดมีการดำเนินงานส่งเสริมการพัฒนาผลิตภัณฑ์ OTOP มุ่งเน้นการส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชน โดยขับเคลื่อนและสนับสนุนให้หมู่บ้านมีความพร้อมในการพัฒนา 5 ด้าน (5 P) ได้แก่ 1) Product – การพัฒนาด้านผลิตภัณฑ์ OTOP และผลิตภัณฑ์ชุมชนให้มีอัตลักษณ์โดดเด่นเป็นสินค้าที่ระลึก 2) Place – การพัฒนาด้านสถานที่ท่องเที่ยวของพื้นที่ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ดึงดูดใจ 3) Preserve – การพัฒนาด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมและศิลปวัฒนธรรมประเพณี 4) People – การพัฒนาด้านผู้นำชุมชนให้มีวิสัยทัศน์ ประชาชนมีความรักและความสามัคคี 5) Public Relations /Promotion – การพัฒนาด้านการประชาสัมพันธ์และส่งเสริมช่องทางการตลาด (กรมการพัฒนาชุมชน, 2561)

บ้านนาเงิน หมู่ที่ 1 ตำบลคอนสาร อำเภอกอนสาร จังหวัดชัยภูมิ เป็นหมู่บ้านที่มีอัตลักษณ์ที่โดดเด่นในเชิงวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์แตกต่างจากอำเภออื่นในจังหวัดชัยภูมิ จึงได้รับคัดเลือกเป็น 1 ใน 4 หมู่บ้าน

ของจังหวัดชัยภูมิ เพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในปี 2562 จุดเด่นของบ้านนาเงินด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่นี้สะท้อนถึงการอนุรักษ์และพัฒนาเอกลักษณ์ชุมชนที่ผสมผสานความเก่าแก่และความร่วมสมัยได้อย่างลงตัว เช่น 1) งานประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่น การจัดงานบุญเดือนสี่ไทคอนสารของบ้านนาเงิน ไม่เพียงแต่ดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาสัมผัสกับประเพณีดั้งเดิม แต่ยังเป็นเวทีสำหรับชาวบ้านในการแสดงออกถึงความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมของตนเอง (กระทรวงวัฒนธรรม, 2563) 2) ความร่วมมือในชุมชน ในการพัฒนาการท่องเที่ยวในบ้านนาเงินมีความร่วมมือระหว่างชุมชนและหน่วยงานท้องถิ่น ชาวบ้านร่วมกันดูแลทรัพยากรทางวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม ส่งผลให้นักท่องเที่ยวสามารถเรียนรู้และสัมผัสวัฒนธรรมในลักษณะมีส่วนร่วม (สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดชัยภูมิ, 2562)

จากผลการดำเนินงานที่ผ่านมา พบว่า หมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมบ้านนาเงิน หมู่ที่ 1 ตำบลคอนสาร อำเภอคอนสาร จังหวัดชัยภูมิ มีการประชาคมประชาชนในหมู่บ้านเพื่อคัดเลือกคณะกรรมการหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมบ้านนาเงิน และได้มีการจัดทำคำสั่งแต่งตั้ง พร้อมมอบหมายหน้าที่รับผิดชอบการดำเนินงานในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านอำนวยการ ด้านอาหาร ด้านบริการการท่องเที่ยว ด้านมัคคุเทศก์ ด้านยานพาหนะ ด้านที่พักโฮมสเตย์ และด้านสินค้าผลิตภัณฑ์ของฝากของที่ระลึก โดยได้ร่วมกันพัฒนาการท่องเที่ยวให้บริการ และต้อนรับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในหมู่บ้าน ส่งผลให้จำนวนนักท่องเที่ยวเข้ามาในหมู่บ้านเพิ่มมากขึ้น จากเดิมเฉลี่ยเดือนละ 100 คน เพิ่มขึ้นเป็นเฉลี่ยเดือนละ 576 คน หมู่บ้านมีรายได้เข้าหมู่บ้านเฉลี่ยเดือนละ 99,175 บาท ทำให้ประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้นเฉลี่ยเดือนละ 500 – 10,000 บาทต่อราย (สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอคอนสาร, 2562) แต่ในขณะเดียวกันการดำเนินการทั้ง 5 ด้าน (5 P) ที่หมู่บ้านได้รับการพัฒนานั้น ก็ยังประสบปัญหาในเรื่องของการจัดการให้มีประสิทธิภาพ จะเห็นได้จากการที่ผู้ศึกษาเป็นพัฒนาการผู้ประสานงานประจำตำบลคอนสาร และรับผิดชอบในการส่งเสริมสนับสนุนการขับเคลื่อนการพัฒนาหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมบ้านนาเงิน หมู่ที่ 1 ตำบลคอนสาร อำเภอคอนสาร จังหวัดชัยภูมิ พร้อมทั้งได้เข้าประชุมสรุปผลการดำเนินการพัฒนาหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมบ้านนาเงิน หมู่ที่ 1 บ้านนาเงิน ตำบลคอนสาร อำเภอคอนสาร จังหวัดชัยภูมิ ร่วมกับคณะกรรมการหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมบ้านนาเงิน ที่ประชุมได้แสดงความคิดเห็น วิเคราะห์ศักยภาพการดำเนินงาน และร่วมประเมินผลการพัฒนาหมู่บ้านท่องเที่ยวตามเกณฑ์การประเมินผลการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยกรมการพัฒนาชุมชน ซึ่งมีหลักเกณฑ์ในการประเมิน 3 หมวด 14 ข้อชี้วัด แสดงให้เห็นผลการประเมิน ดังนี้

หมวดที่ 1 ด้านความพร้อมในการบริหารจัดการชุมชน 30 คะแนน พบว่า หมู่บ้านมีคะแนนประเมิน 16.50 คะแนน แสดงให้เห็นว่ายังขาดความเข้มแข็งในหลายด้าน ได้แก่ ความรับผิดชอบปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการ ขาดการมีส่วนร่วมของประชาชน ไม่มีการจัดทำแผนการท่องเที่ยวชุมชนเป็นลายลักษณ์อักษร และการเชื่อมโยงแผนร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ไม่มีการจัดสรรผลประโยชน์ส่วนรวม

หมวดที่ 2 ความพร้อมด้านสถานที่และภูมิทัศน์ของชุมชน 30 คะแนน หมู่บ้านมีคะแนนประเมิน 21 คะแนน แต่ยังมีจุดด้อย ได้แก่ ไม่มีการกำหนดขีดความสามารถและแผนป้องกันผลกระทบด้านลบในการ

รองรับนักท่องเที่ยวที่จะไม่ส่งผลเสียหายต่อชุมชน สิ่งอำนวยความสะดวกและบริการนักท่องเที่ยวไม่ได้มาตรฐาน ขาดป้ายบอกทาง ป้ายคำเตือน และยังไม่มีมาตรการป้องกันความปลอดภัยในการท่องเที่ยว

หมวดที่ 3 ความพร้อมด้านการตลาด 40 คะแนน ชุมชนมีคะแนนประเมิน 40 คะแนน คือมีการดำเนินงานทุกกิจกรรม แต่ยังคงขาดในรายละเอียดการดำเนินงานให้ชัดเจน ต่อเนื่อง เป็นรูปธรรม ได้แก่ การเรียนรู้ร่วมกันของคนในชุมชน การประชาสัมพันธ์ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีมาตรฐานเป็นที่ต้องการของตลาด

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญของท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมบ้านนาเงิน ที่มีการดำเนินการ แต่ยังคงขาดการจัดการที่ดี ไม่มีความเป็นระบบ (นายวศิณ ภูมิคอนสาร, การสื่อสารส่วนบุคคล, 25 พฤษภาคม 2565) ประกอบกับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่ค่อนข้างรวดเร็ว อันเป็นผลกระทบจากสภาพสังคม วัฒนธรรม วิถีชีวิตความเป็นอยู่ การแพร่ระบาดของเชื้อโรค ความก้าวหน้าทางนวัตกรรม เทคโนโลยี ส่งผลให้มีปรับเปลี่ยนพฤติกรรมมนุษย์ตามสภาพสังคม (New Normal) ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนแล้วแต่อาจก่อให้เกิดปัญหาการดำเนินงานที่ไม่เข้มแข็ง ชุมชนอาจจะขาดโอกาสในการพัฒนาศักยภาพ การดำเนินงานที่ช่วยก่อให้เกิดอาชีพ และรายได้แก่ประชาชนไม่มากนักน้อย ซึ่งการมีแนวทางการพัฒนาการจัดการที่ดี จะช่วยให้คณะกรรมการหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมบ้านนาเงิน สามารถดำเนินงานหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมบ้านนาเงิน หมู่ที่ 1 ตำบลคอนสาร อำเภอคอนสาร จังหวัดชัยภูมิ ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ตลอดจนนำไปใช้ในการปฏิบัติและขับเคลื่อนการดำเนินงานให้เกิดความต่อเนื่อง และเกิดความยั่งยืนต่อไปได้ ด้วยเหตุนี้ ผู้ศึกษา จึงมีความสนใจที่จะศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดการหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมบ้านนาเงิน หมู่ที่ 1 ตำบลคอนสาร อำเภอคอนสาร จังหวัดชัยภูมิ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาปัญหาการจัดการหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมบ้านนาเงิน
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดการหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมบ้านนาเงิน

วิธีการวิจัย

การศึกษา เรื่อง แนวทางการพัฒนาการจัดการหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมบ้านนาเงิน หมู่ที่ 1 ตำบลคอนสาร อำเภอคอนสาร จังหวัดชัยภูมิ เป็นรูปแบบการวิจัยเพื่อพัฒนา (Research for development) ใช้เทคนิควิจัยแบบผสมวิธี (Mixed methodologies research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) และเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องได้นำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเด็นที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นข้อมูลสำหรับสร้างเครื่องมือที่ถูกต้องเหมาะสมกับเนื้อหาและกลุ่มเป้าหมายในการเก็บข้อมูลในการศึกษา โดยแบ่งเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาปัญหาการจัดการหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมบ้านนาเงิน หมู่ที่ 1 ตำบลคอนสาร อำเภอคอนสาร จังหวัดชัยภูมิ ประชากร ได้แก่ ประชากรตามสำมะโนประชากรของบ้านนาเงิน หมู่ที่ 1 ตำบลคอนสาร อำเภอคอนสาร จังหวัดชัยภูมิ จำนวน 754 คน กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 260 คน โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan) ใช้วิธีการสุ่มแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถาม 3 ตอน จำนวน 53 ข้อ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประกอบด้วย ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การหาคุณภาพของแบบสอบถาม และผลการหาคุณภาพ สำหรับเกณฑ์ในการแปลผลปัญหาการจัดการหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมบ้านนาเงิน หมู่ที่ 1 ตำบลคอนสาร อำเภอกอนสาร จังหวัดชัยภูมิ ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545) แบบสอบถามแบบมาตร

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.51 – 5.00 หมายถึง มีปัญหามากที่สุด

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.51 – 4.50 หมายถึง มีปัญหามาก

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.51 – 3.50 หมายถึง มีปัญหาปานกลาง

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.51 – 2.50 หมายถึง มีปัญหาน้อย

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00 – 1.50 หมายถึง มีปัญหาน้อยที่สุด

ระยะที่ 2 ศึกษาแนวทางการจัดการหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมบ้านนาเงิน หมู่ที่ 1 ตำบลคอนสาร อำเภอกอนสาร จังหวัดชัยภูมิ ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มเป้าหมายคือผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมบ้านนาเงิน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง จากกลุ่มปราชญ์ คือ ผู้อาวุโส จำนวน 1 คน ผู้รู้หรือปราชญ์ชุมชน จำนวน 1 คน สมาชิกของกลุ่ม/องค์กรที่มีอยู่ในหมู่บ้าน จำนวน 1 คน ผู้ประกอบการชุมชน D-HOPE (Champ) ผู้ประกอบการจำหน่ายสินค้า ผลิตภัณฑ์ชุมชนในหมู่บ้าน จำนวน 2 คน กลุ่มผู้นำชุมชน คือ ผู้ใหญ่บ้าน หรือคณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.) จำนวน 2 คน คณะกรรมการหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมบ้านนาเงิน จำนวน 2 คน ประธานหรือคณะกรรมการกลุ่ม/องค์กรที่มีอยู่ในหมู่บ้าน จำนวน 1 คน และกลุ่มภาคีพัฒนา ได้แก่ พัฒนาการอำเภอกอนสาร และผู้อำนวยการกองการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เทศบาลตำบลคอนสาร จำนวน 2 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 12 คน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสนทนากลุ่ม และใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content analysis)

ผลการวิจัย

1. ปัญหาการจัดการหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมบ้านนาเงิน หมู่ที่ 1 ตำบลคอนสาร อำเภอกอนสาร จังหวัดชัยภูมิ มีรายละเอียด ดังนี้

1.1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 158 คน คิดเป็นร้อยละ 60.8 มีอายุระหว่าง 41 – 50 ปี จำนวน 85 คน คิดเป็นร้อยละ 32.7 รองลงมาอยู่ในช่วงอายุ 51 – 60 ปี จำนวน 68 คน คิดเป็นร้อยละ 26.2 การศึกษาอยู่ระดับประถมศึกษา จำนวน 94 คน คิดเป็นร้อยละ 36.2 รองลงมา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น หรือเทียบเท่า จำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 25 สถานภาพสมรส จำนวน 174 คน คิดเป็นร้อยละ 66.9 ประกอบอาชีพเกษตรกรกรรม จำนวน 165 คน คิดเป็นร้อยละ 63.5 รองลงมา ประกอบอาชีพข้าราชการ/พนักงานของรัฐ จำนวน 49 คน คิดเป็นร้อยละ 18.8 รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,001 – 20,000 บาท จำนวน 157 คน คิดเป็นร้อยละ 60.4 และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 20,001 – 30,000 บาท จำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 21.2

1.2 ปัญหาการจัดการหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมบ้านนาเงิน โดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง ($M = 2.94$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับปานกลาง เรียงตามลำดับ ดังนี้

ด้านภาวะการเป็นผู้นำ (L-Leading) ($M = 3.06$) ด้านการมีส่วนร่วม (P-Participation) ($M = 3.00$) ด้านการวางแผน (P-Planning) ($M = 2.98$) ด้านการเรียนรู้ (L-Learning) ($M = 2.93$) ด้านการจัดการองค์กร (O-Organization) ($M = 2.90$) และ ด้านการควบคุม (C-Controlling) ($M = 2.75$) ได้แก่

1.2.1 ปัญหาการจัดการหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมบ้านนาเขิน ด้านภาวะการเป็นผู้นำ (L-Leading) พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง ($M = 3.06$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับปานกลางและน้อย เรียงสามลำดับ ดังนี้ ผู้นำมีทักษะในการตัดสินใจเพื่อแก้ปัญหาการท่องเที่ยว ($M = 3.89$) ผู้นำมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการจัดการท่องเที่ยว ($M = 3.80$) ผู้นำสามารถสร้างแรงจูงใจในการทำงาน การส่งเสริมการท่องเที่ยว ($M = 3.68$) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ผู้นำได้รับการยอมรับจากชุมชน ($M = 1.75$)

1.2.2 ปัญหาการจัดการหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมบ้านนาเขิน ด้านการมีส่วนร่วม (P-Participation) พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง ($M = 3.00$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับปานกลาง เรียงสามลำดับ ดังนี้ ประชาชนมีส่วนในการวางแผน ($M = 3.03$) ประชาชนมีส่วนร่วมในการคิดริเริ่ม การดำเนินงาน ($M = 3.02$) ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ($M = 3.02$) ประชาชนมีส่วนร่วมในการ ดำเนินการ ($M = 3.02$) ประชาชนมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ ($M = 3.02$) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ประชาชน มีส่วนร่วมในการดูแลทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในหมู่บ้าน ($M = 2.92$)

1.2.3 ปัญหาการจัดการหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมบ้านนาเขิน ด้านการวางแผน (P-Planning) พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง ($M = 2.98$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับปานกลางและน้อย เรียงสามลำดับ ดังนี้ การแสดงความคิดเห็นในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวของประชาชน ในหมู่บ้าน ($M = 3.28$) การประสานบูรณาการแผนการท่องเที่ยวร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ($M = 3.23$) การขับเคลื่อนแผนการท่องเที่ยวสู่การดำเนินการปฏิบัติจริง ($M = 3.22$) การทบทวนแผนพัฒนาการท่องเที่ยว ของหมู่บ้าน ($M = 3.22$) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้การสนับสนุนการดำเนินงานตาม แผนการพัฒนาการท่องเที่ยวของหมู่บ้าน ($M = 2.43$)

1.2.4 ปัญหาการจัดการหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมบ้านนาเขิน ด้านการเรียนรู้ (L-Learning) พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง ($M = 2.93$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับปานกลางและ น้อย เรียงสามลำดับ ดังนี้ ประชาชนมีการเรียนรู้ และแลกเปลี่ยนความรู้ใหม่ ($M = 3.62$) หมู่บ้านมีการใช้ เทคโนโลยี ($M = 3.13$) หมู่บ้านมีบุคคล/ปราชญ์ที่มีภูมิปัญญาสู่การจัดการองค์ความรู้ ($M = 2.98$) ข้อที่มี ค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ มีการเผยแพร่องค์ความรู้ ($M = 2.47$)

1.2.5 ปัญหาการจัดการหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมบ้านนาเขิน ด้านการจัดการองค์กร (O-Organization) พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง ($M = 2.90$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับปานกลางและน้อย เรียงสามลำดับ ดังนี้ มีการจัดตั้งองค์กรขับเคลื่อนการท่องเที่ยว เชิงวัฒนธรรมในหมู่บ้าน ($M = 3.21$) กระบวนการดำเนินการจัดการท่องเที่ยว เช่น กิจกรรมการท่องเที่ยว การให้บริการนักท่องเที่ยว การประชาสัมพันธ์ ($M = 3.08$) ทรัพยากรในการจัดการองค์กร เช่น คน วัสดุอุปกรณ์

เงิน การบริหารจัดการ) ($M = 3.07$) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ มีโครงสร้างการดำเนินงานขององค์กร ($M = 2.50$)

1.2.6 ปัญหาการจัดการหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมบ้านนาเงิน ด้านการควบคุม (C-Controlling) พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง ($M = 2.75$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับปานกลางและน้อย เรียงสามลำดับ ดังนี้ ระบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมีมาตรฐาน ($M = 3.23$) มีระบบการควบคุมคุณภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ($M = 3.23$) การติดตามประเมินผลการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ($M = 2.82$) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ มีการควบคุมการใช้ทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมให้เกิดประโยชน์สูงสุดและคุ้มค่า ($M = 2.25$)

2. แนวทางการจัดการหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมบ้านนาเงิน หมู่ที่ 1 ตำบลคอนสาร อำเภอกอนสาร จังหวัดชัยภูมิ มีรายละเอียด ดังนี้

2.1 แนวทางการจัดการหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ด้านภาวะการเป็นผู้นำ (L-Leading) ควรมีผู้นำที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ที่สามารถกำหนดรูปแบบ/กิจกรรมการท่องเที่ยวที่น่าสนใจ เพื่อเป็นแกนนำในการขับเคลื่อนกิจกรรมการท่องเที่ยวให้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง และผู้นำควรมีทักษะในการตัดสินใจที่ดี เพื่อแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าที่เกิดขึ้นระหว่างการดำเนินงาน และสามารถสร้างแรงบันดาลใจ หรือแรงจูงใจแก่ผู้ร่วมงาน/สมาชิก ตลอดจนสร้างความเชื่อมั่นและความประทับใจแก่นักท่องเที่ยว

2.2 แนวทางการจัดการหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ด้านการมีส่วนร่วม (P-Participation) ประชาชนในหมู่บ้านควรมีส่วนร่วมในทุกกระบวนการ ตั้งแต่ร่วมวางแผนการดำเนินงาน ร่วมคิดริเริ่มกิจกรรมที่จะดำเนินงาน ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินงาน ร่วมรับผลประโยชน์ ร่วมติดตามประเมินผล และร่วมดูแลทรัพยากรให้เกิดความยั่งยืนและคงอยู่ต่อไป โดยเฉพาะการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ควรเป็นการจัดการที่เกิดจากความต้องการของชุมชน ดำเนินการโดยชุมชน และเพื่อคนในชุมชน ทุกคนในชุมชนควรมีบทบาทในการจัดการดูแล และรับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวร่วมกัน

2.3 แนวทางการจัดการหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ด้านการวางแผน (P-Planning) ควรมีการรับฟังความคิดเห็นของทุกภาคส่วน โดยเฉพาะประชาชนในหมู่บ้าน เพื่อนำมาจัดทำแผนส่งเสริมการท่องเที่ยว เชิงวัฒนธรรมบ้านนาเงิน และขับเคลื่อนการประสานบูรณาการแผนร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้เกิดการปฏิบัติจริงอย่างต่อเนื่อง สม่่าเสมอ และเก็บข้อมูลผลการดำเนินงานเพื่อทบทวนแผนและปรับปรุงแก้ไขทั้งระยะสั้น และระยะยาว

2.4 แนวทางการจัดการหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ด้านการเรียนรู้ (L-Learning) ประชาชนในหมู่บ้านรวมถึงคณะกรรมการชุมชนท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมบ้านนาเงิน ควรมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ความรู้ เทคนิค วิธีการสมัยใหม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้เทคโนโลยี เพื่อนำมาปรับใช้ในการจัดการท่องเที่ยวของชุมชน ตลอดจนควรมีการสืบสาน รักษา ต่อยอดมรดกภูมิปัญญาถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น เผยแพร่สร้างการรับรู้ เพื่อให้คงอยู่คู่ชุมชนสืบไป

2.5 แนวทางการจัดการหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ด้านการจัดการองค์กร (O-Organization) องค์กรที่เป็นแกนนำหลักในการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในหมู่บ้านควรกำหนดยุทธศาสตร์ภารกิจ และเป้าหมายขององค์กรให้ชัดเจน กำหนดโครงสร้างคณะกรรมการและมอบหมายหน้าที่การปฏิบัติงานให้ชัดเจน โดยเฉพาะหน้าที่เกี่ยวกับกระบวนการจัดการท่องเที่ยว ควรจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่องเพื่อสร้างการรับรู้ เช่น กิจกรรมการท่องเที่ยว การให้บริการนักท่องเที่ยว และการประชาสัมพันธ์ และปัจจัยความสำเร็จที่จะช่วยให้องค์กรขับเคลื่อนไปได้อย่างเข้มแข็ง คือ ทรัพยากรในการบริหารจัดการในองค์กร ได้แก่ คน วัสดุอุปกรณ์ เงิน และรูปแบบแนวทางการบริหารที่ชัดเจน ทุกคนในองค์กรเข้าใจ และยอมรับ

2.6 แนวทางการจัดการหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ด้านการควบคุม (C-Controlling) ชุมชนควรมีการยกระดับการท่องเที่ยวให้ได้มาตรฐาน เช่น มาตรฐานการท่องเที่ยว มาตรฐานโฮมสเตย์ หรือสินค้า/ผลิตภัณฑ์ชุมชน ที่จำหน่ายแก่นักท่องเที่ยวก็ควรได้รับมาตรฐาน และควรมีการติดตามประเมินผลการดำเนินงาน เพื่อควบคุมระบบการบริหารจัดการและคุณภาพการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมให้มีประสิทธิภาพ

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย พบว่า ปัญหาการจัดการหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมบ้านนาเงิน โดยภาพรวมพบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง เรียงตามลำดับ ดังนี้ ด้านภาวะการเป็นผู้นำ (L-Leading) ด้านการมีส่วนร่วม (P-Participation) ด้านการวางแผน (P-Planning) ด้านการเรียนรู้ (L-Learning) ด้านการจัดการองค์กร (O-Organization) และด้านการควบคุม (C-Controlling) ทั้งนี้ อาจจะเป็นเพราะว่าหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมบ้านนาเงิน ได้มีการส่งเสริมสนับสนุนการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง และมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสนับสนุนการดำเนินงาน แต่โดยภาพรวม นักท่องเที่ยวที่เดินทางมามีจำนวนจำกัด ทำให้ชุมชนไม่ได้แสดงศักยภาพหรือฝึกทักษะการจัดการการท่องเที่ยวอย่างเต็มรูปแบบ จึงพบว่ามีปัญหาการจัดการหมู่บ้านท่องเที่ยวอยู่ระดับปานกลาง ทำให้เห็นว่าชุมชนมีการจัดการได้ตามศักยภาพของชุมชน โดยมีจุดเน้นให้มีการพัฒนาและยกระดับองค์กรท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยมุ่งเน้นที่ผู้นำชุมชน การมีผู้นำที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ที่สามารถกำหนดรูปแบบ/กิจกรรมการท่องเที่ยวที่น่าสนใจ เป็นที่ยอมรับของคนในชุมชน เปิดโอกาสให้คนในชุมชนได้มีส่วนร่วมในการจัดการชุมชนท่องเที่ยว โดยเน้นการระดมความคิดเห็นจากประชาชนในพื้นที่ หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง ร่วมกันกำหนดแผนการท่องเที่ยวของชุมชน ส่งเสริมการจัดกิจกรรมที่ดึงดูดนักท่องเที่ยว ตลอดจนส่งเสริมการเรียนรู้ของคนในชุมชน โดยการพัฒนาศักยภาพชุมชน คณะกรรมการแกนนำชุมชนในการกำหนดรูปแบบการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว จัดให้ประชาชนในพื้นที่ให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้การเป็นชุมชนท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การใช้เทคโนโลยี และการจัดการองค์กรให้เข้าสู่มาตรฐานการท่องเที่ยวต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดความคุ้มค่าสูงสุด และมีการควบคุมการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ ในประเด็นนี้ สอดคล้องกับ Allen (1958) ที่ปรึกษาด้านการจัดการชาวอเมริกัน ที่เขียนหนังสือ Management and Organization ขึ้นในปี ค.ศ.1958 กำเนิดทฤษฎีการจัดการสมัยใหม่ POLC เป็นทฤษฎีการจัดการที่ใส่ใจกระบวนการตั้งแต่เริ่มต้นจนจบ เริ่มตั้งแต่การวางแผน การปฏิบัติการ

ไปจนถึงการประเมินผล จุดเด่นก็คือการให้ความสำคัญกับภาวะการเป็นผู้นำซึ่งนี่ถือเป็นตัวแปรสำคัญในการบริหารจัดการการทำงานให้มีประสิทธิภาพ เช่นเดียวกับ HREX.asia (2562) ที่ได้กำหนดกรอบปฏิบัติการของ POLC (POLC Framework) ไว้ว่า 1) ครอบกระบวนการ : มีการใส่ใจกระบวนการตั้งแต่ต้นจนจบ ตั้งแต่การวางวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย ไปจนถึงการปฏิบัติการ และสรุปสุดท้ายด้วยการประเมินผลปฏิบัติการ 2) สร้างกลยุทธ์: กลยุทธ์ในการปฏิบัติการถือเป็นหัวใจสำคัญของขั้นการวางแผนเพื่อนำไปปฏิบัติการ กลยุทธ์นั้นจะทำให้การปฏิบัติการเรียบคมขึ้นได้ โดดเด่น และมีโอกาสสัมฤทธิ์ผลได้สูง ซึ่งจุดนี้เองที่สร้างความแตกต่างในการปฏิบัติการของทฤษฎีนี้ที่ทำให้แตกต่างจากการปฏิบัติการปกติที่ไม่เน้นการวางแผนกลยุทธ์ 3) ชูภาวะผู้นำ: ให้ความสำคัญกับภาวะการเป็นผู้นำ (Leadership) ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการบริหารจัดการทุกอย่างให้เป็นไปตามแผนที่วางไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะบางครั้งหากแผนการดีแค่ไหนก็ตาม แต่ขาดการบริหารจัดการที่ดีก็อาจทำให้ไม่ประสบความสำเร็จได้ 4) ใส่ใจภาวะผู้ตาม: ใส่ใจภาวะผู้นำที่ดีคือต้องมีการสื่อสารและประสานงานกับผู้ใต้บังคับบัญชาที่ชัดเจน สร้างความเข้าใจอันดี และบริหารการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ ขณะเดียวกันก็ต้องรู้จักวิธีสร้างแรงจูงใจในการทำงานให้เกิดขึ้นด้วย 5) จัดการโครงสร้างองค์กรให้เป็นระเบียบ: เน้นย้ำเรื่องการจัดการองค์กรซึ่งเป็นการวางโครงสร้างที่สำคัญ ตั้งแต่การวางโครงสร้างตำแหน่งไปจนถึงการมอบหมายงานที่ไม่ทับซ้อน 6) มาตรฐานชัดเจน: เน้นตรวจสอบการปฏิบัติการอย่างสม่ำเสมอ ตรงตามมาตรฐานที่วางไว้ ตลอดจนตรงตามแผนการทำงานที่กำหนดไว้หรือไม่ ถ้าไม่ได้มาตรฐานหรือไม่ตรงให้รีบปรับแก้ไขให้เป็นไปตามที่กำหนด เพื่อให้เกิดการทำงานอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ เมื่อนำมาผสมกับการมีส่วนร่วม กับการเรียนไม่มีวันสุดแล้ว จะทำให้การจัดการหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

สำหรับแนวทางการจัดการหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมบ้านนาเงิน หมู่ที่ 1 ตำบลคอนสาร อำเภอกอนสาร จังหวัดชัยภูมิ รายละเอียด ดังนี้

1) ด้านการวางแผน (P-Planning) ควรมีการรับฟังความคิดเห็นของทุกภาคส่วน โดยเฉพาะประชาชนในหมู่บ้าน เพื่อนำมาจัดทำแผนส่งเสริมการท่องเที่ยว เชิงวัฒนธรรมบ้านนาเงิน และขับเคลื่อนการประสานบูรณาการแผนร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ให้เกิดการปฏิบัติจริงอย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอ และเก็บข้อมูลผลการดำเนินงานเพื่อทบทวนแผนและปรับปรุงแก้ไขทั้งระยะสั้น และระยะยาว สอดคล้องกับงานวิจัยของพระอุดมสิทธินายก (2564) ที่พบว่าการบริหารจัดการและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและประเพณีในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาประสบความสำเร็จเมื่อมีการวางแผนที่รวมความคิดเห็นของชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2) ด้านการจัดการองค์กร (O-Organization) องค์กรที่เป็นแกนนำหลักในการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในหมู่บ้านควรกำหนดยุทธศาสตร์ ภารกิจ และเป้าหมายขององค์กรให้ชัดเจน กำหนดโครงสร้างคณะกรรมการและมอบหมายหน้าที่การปฏิบัติงานให้ชัดเจน โดยเฉพาะหน้าที่เกี่ยวกับกระบวนการจัดการท่องเที่ยว ควรจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่องเพื่อสร้างการรับรู้ เช่น กิจกรรมการท่องเที่ยว การให้บริการนักท่องเที่ยว และการประชาสัมพันธ์ และปัจจัยความสำเร็จที่จะช่วยให้องค์กรขับเคลื่อนไปได้อย่างเข้มแข็ง

คือ ทรัพยากรในการบริหารจัดการในองค์กร ได้แก่ คน วัสดุอุปกรณ์ เงิน และรูปแบบแนวทางการบริหาร ที่ชัดเจน ทุกคนในองค์กรเข้าใจ และยอมรับ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ กนกพร ฉิมพลี (2559) ที่พบว่า การพัฒนาหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชุมชนบ้านตะคุ จังหวัดนครราชสีมา ประสบความสำเร็จเมื่อมีการ จัดการองค์กรที่มีประสิทธิภาพและการมีส่วนร่วมของชุมชน

3) ด้านภาวะการเป็นผู้นำ (L-Leading) ควรมีผู้นำที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ที่สามารถกำหนด รูปแบบ/กิจกรรมการท่องเที่ยวที่น่าสนใจ เพื่อเป็นแกนนำในการขับเคลื่อนกิจกรรมการท่องเที่ยวให้เกิดขึ้น อย่างต่อเนื่อง และผู้นำควรมีทักษะในการตัดสินใจที่ดี เพื่อแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าที่เกิดขึ้นระหว่างการ ดำเนินงาน และสามารถสร้างแรงบันดาลใจ หรือแรงจูงใจแก่ผู้ร่วมงาน/สมาชิก ตลอดจนสร้างความเชื่อมั่น และความประทับใจแก่นักท่องเที่ยว สอดคล้องกับ ณิชาดา วิเศษการ (2561) ที่ชี้ให้เห็นว่าการจัดการ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนในบ้านนาต้นจัน จังหวัดสุโขทัย ต้องการผู้นำที่มีวิสัยทัศน์และสามารถนำพา ชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยว

4) ด้านการควบคุม (C-Controlling) คือ การยกระดับการท่องเที่ยวให้ได้มาตรฐาน เช่น มาตรฐาน การท่องเที่ยว มาตรฐานโฮมสเตย์ หรือสินค้า/ผลิตภัณฑ์ชุมชน ที่จำหน่ายแก่นักท่องเที่ยวก็ควรได้รับมาตรฐาน และควรมีการติดตามประเมินผลการดำเนินงาน เพื่อควบคุมระบบการบริหารจัดการและคุณภาพการจัดการ ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมให้มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ จักรพันธ์ ลิ้มมังกร และทัศนีย์ บุญมาภิ (2564) ที่พบว่าจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยชุมชนในเทศบาลเมืองลำพูนประสบความสำเร็จเมื่อมี การควบคุมคุณภาพและมาตรฐานของการท่องเที่ยว

5) ด้านการมีส่วนร่วม (P-Participation) ประชาชนในหมู่บ้านควรมีส่วนร่วมในทุกกระบวนการ ตั้งแต่ ร่วมวางแผนการดำเนินงาน ร่วมคิดริเริ่มกิจกรรมที่จะดำเนินงาน ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินงาน ร่วมรับ ผลประโยชน์ ร่วมติดตามประเมินผล และร่วมดูแลทรัพยากรให้เกิดความยั่งยืน และคงอยู่ต่อไป โดยเฉพาะการ จัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ควรเป็นจัดการที่เกิดจากความต้องการของชุมชน ดำเนินการโดยชุมชน และเพื่อคน ในชุมชน ทุกคนในชุมชนควรมีบทบาทในการจัดการดูแล และรับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวร่วมกัน สอดคล้อง กับปรีดา เจษฎารางกุล (2550) กล่าวถึง การมีส่วนร่วมของประชาชน (People Participation) เป็นการให้คนในชุมชน ได้เข้ามาศึกษา ร่วมคิด ร่วมวิเคราะห์ ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติงาน ร่วมประเมินผลและร่วมรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้น ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าการพัฒนาชุมชนนั้นเป็นของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน เช่นเดียวกับ ผลการศึกษาของ กนกพร ฉิมพลี (2559) ที่พบว่าการพัฒนาหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชุมชนบ้านตะคุ จังหวัดนครราชสีมา ประสบความสำเร็จเมื่อประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาและการจัดการท่องเที่ยว

6) ด้านการเรียนรู้ (L-Learning) ประชาชนในหมู่บ้านรวมถึงคณะกรรมการชุมชนท่องเที่ยว เชิงวัฒนธรรมบ้านนาเงิน ควรมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ความรู้ เทคนิค วิธีการสมัยใหม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการ ใช้เทคโนโลยี เพื่อนำมาปรับใช้ในการจัดการท่องเที่ยวของชุมชน ตลอดจนควรมีการสืบสาน รักษา ต่อยอด มรดกภูมิปัญญาถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น เผยแพร่สร้างการรับรู้ เพื่อให้คงอยู่คู่ชุมชนสืบไป สอดคล้องกับ Marquardt and Reynolds (1994) กล่าวว่า องค์กรแห่งการเรียนรู้ หมายถึง องค์กรซึ่งมีบรรยากาศของการ

เรียนรู้รายบุคคลและกลุ่ม มีวิธีการเรียนรู้ที่เป็นพลวัต มีการสอนคนของตนเองให้มีกระบวนการคิดวิเคราะห์ เพื่อช่วยให้เข้าใจในสรรพสิ่ง สามารถเรียนรู้ จัดการ และใช้ความรู้เป็นเครื่องมือไปสู่ความสำเร็จควบคู่ไปกับการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย และสอดคล้องกับวรพจน์ วรพันธ์ (2561) กล่าวถึงการส่งเสริมให้บุคลากรในองค์กรเกิดการเรียนรู้ตลอดเวลา มีการพัฒนาทั้งด้านความคิด และจิตใจ มีการถ่ายทอดความรู้สู่บุคคลให้แกกัน อย่างทั่วถึง และมีการทำงานร่วมกันเป็นทีม มีการแก้ปัญหาการปฏิบัติอย่างสร้างสรรค์รวมถึงเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนรู้ และเพิ่มผลผลิต และพัฒนางานอย่างต่อเนื่องสู่เป้าหมายร่วมกันขององค์กร และมีการปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตลอดเวลา

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลวิจัยไปใช้

1) การพัฒนาแผนการจัดการท่องเที่ยวที่เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนในหมู่บ้านมีส่วนร่วมตั้งแต่ขั้นตอนการวางแผน การดำเนินการ ไปจนถึงการติดตามและประเมินผล โดยการจัดเวทีสาธารณะหรือการประชุมกลุ่มย่อยเพื่อรวบรวมความคิดเห็นจะช่วยให้แผนที่พัฒนามีความเหมาะสมและตรงกับความต้องการของชุมชนมากที่สุด

2) การเสริมสร้างศักยภาพขององค์กรในชุมชน โดยองค์กรที่รับผิดชอบการจัดการท่องเที่ยวในชุมชนสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ในการจัดการโครงสร้างองค์กรให้มีความชัดเจน พร้อมทั้งพัฒนาศักยภาพบุคลากร เช่น การอบรมผู้นำชุมชน การพัฒนาทักษะการบริหารจัดการ และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก ซึ่งจะช่วยเพิ่มความเข้มแข็งขององค์กรและสร้างความยั่งยืนในระยะยาว

3) การพัฒนากิจกรรมและมาตรฐานการท่องเที่ยว สามารถนำผลวิจัยไปปรับปรุงและพัฒนา กิจกรรมการท่องเที่ยวให้หลากหลายและน่าสนใจยิ่งขึ้น เช่น การส่งเสริมกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ที่สะท้อนวัฒนธรรมท้องถิ่น และการพัฒนามาตรฐานการท่องเที่ยว เช่น โฮมสเตย์ ผลิตภัณฑ์ชุมชน และการบริการนักท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากล เพื่อเพิ่มความพึงพอใจและดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งในและต่างประเทศ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมบ้านนาเงิน หมู่ที่ 1 ตำบลคอนสาร อำเภอคอนสาร จังหวัดชัยภูมิ

2) ควรศึกษาเกี่ยวกับการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวอำเภอคอนสาร จังหวัดชัยภูมิ เพื่อเชื่อมโยงการท่องเที่ยวในพื้นที่อำเภอคอนสาร และพื้นที่ใกล้เคียง

เอกสารอ้างอิง

กนกพร ฉิมพลี. (2559). แนวทางการพัฒนาหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชุมชนบ้านตะคุ ตำบลตะคุ อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา. วารสารชุมชนวิจัย, 10(1), 7-19.

- กรมการพัฒนาชุมชน. (2561). **การประชุมเชิงปฏิบัติการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการหมู่บ้าน OTOP เพื่อการท่องเที่ยวในการดำเนินกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน**. เอกสารประกอบการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพิ่ม ประสิทธิภาพการบริหารจัดการหมู่บ้าน OTOP เพื่อการท่องเที่ยวในการดำเนินกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2562. กรมการพัฒนาชุมชน.
- กระทรวงวัฒนธรรม. (2563, 17 กันยายน). **บุญเดือนสี่ประเพณีไทคอนสาร**. <https://shorturl.at/drYCr>
- จักรพันธ์ ลิ้มมังกร และ ทศนีย์ บุญมาภิ. (2564). การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยชุมชน 5 ชุมชนเทศบาลเมืองลำพูน อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน. **วารสาร มจร ล้านนาวิชาการ**, 10(1), 77-87.
- ณิชดา วิเศษการ. (2561). **การจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน กรณีศึกษาบ้านนาต้นจั่น ตำบลบ้านตึก อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย**. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยพะเยา.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). **การวิจัยเบื้องต้น** (พิมพ์ครั้งที่ 7). สุวีริยาสาส์น.
- ปรีดา เจษฎารางกุล. (2550). **การมีส่วนร่วมของกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลเมืองคูคต อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี**. [การศึกษาระดับปริญญาโทมหาบัณฑิต]. วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- พระอุดมสิทธินายก (กำพล คุณงุโร). (2564) **การบริหารจัดการและพัฒนการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและประเพณี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา**. **วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์**, 10(1), 257-266.
- วรพล วรพันธ์. (2561, 20 กันยายน). **แนวทางการสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ (The Set Up of Learning Organization)**. SCRIBD. <https://n9.cl/c7nj0>
- สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอคอนสาร. (2562). **การดำเนินงานหมู่บ้านสารสนเทศต้นแบบเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนบ้านนาเขิน หมู่ที่ 1 ตำบลคอนสาร อำเภอคอนสาร จังหวัดชัยภูมิ**. เอกสารประกวดหมู่บ้านสารสนเทศต้นแบบ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562. สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอคอนสาร.
- สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดชัยภูมิ. (2563). **ชุมชนคุณธรรมบ้านนาเขิน**. <https://moral.m-culture.go.th>
- Allen, L. A. (1958). **Management and organization**. McGraw-Hill.
- HREX.asia. (2562, 20 มิถุนายน). **POLC – ทฤษฎีการจัดการที่สร้างประสิทธิภาพให้กับองค์กร**. <https://th.hnote.asia/orgdevelopment/190619-polc-management-concept/>
- Ko, D. W., & Stewart, W. P. (2002). A Structural Equation Model of Residents' Attitudes for Tourism Development. **Tourism Management**, 23(5), 521-530. [http://dx.doi.org/10.1016/S0261-5177\(02\)00006-7](http://dx.doi.org/10.1016/S0261-5177(02)00006-7)
- Marquardt, M., & Reynolds, A. (1994). **The global learning organization**. Burr Ridge.
- Richards, G. W. (2009). Creative tourism and local development. In R. Wurzbarger, A. Pattakos, & S. Pratt (Eds.), **Creative tourism: A global conversation** (pp. 78-90). Sunstone Press.
- Tourism Western Australia. (2008). **Five a's of tourism**. <http://www.tourism.wa.gov.au/>